

Dijkhuis/ Oude Kerk, Goede Vrijdag 7 april 2023

Schrift en Tafel

ds. Johan Meijer

gelezen: Dijkhuis: Johannes 19: 16B – 30 | Oude Kerk: Johannes 18 en 19

titel: Vrouw zie je zoon, zoon zie je moeder

overdenking

*Gemeente van onze Gekruisigde Heer Jezus Christus,
Lieve mensen van God,*

|

Ten hemel schreiend,
Gekruisigde Verlosser
Brenger van Genade
Trouw aan ons

Deze woorden horen bij de liturgische Schikking van vandaag. Ten hemel schreiend, het zijn de armen van het kruis.

II

Het kruis heeft de vorm van een gaffel. Een gaffel komt voor in de scheepvaart, een van de mast uitstaand rondhout om het bovenste deel van het zeil uit te houden. Een gaffel komt voor in de landbouw: een werktuig met een steel waarvan het ene einde in twee armen of tanden uitloopt, een hooivork met twee tanden. 'Hij zal dat hooi wel op zijn gaffel krijgen'... het zal hem wel lukken. In de fauna kun je denken aan het gewei van een één- of tweejarigert.

III

Het gaffelkruis heeft dus twee armen geheven naar de hemel en als Christus aan een gaffelkruis geschilderd of verbeeld wordt, zijn zijn armen aan die omhoog geheven armen bevestigd. Alsof Hij ten hemel schreit en dat doet Hij in de verhalen over zijn lijden en sterven. Hij richt zich in zijn zogeheten kruiswoorden naar God: 'Vader in uw handen beveel ik mijn geest', als Hij de geest geeft in het Lucasevangelie. 'Mijn God, mijn God waarom hebt Gij mij verlaten', die ultieme schreeuw vanuit de Godverlatenheid, het diepste drama voor Hem die altijd op zijn Vader heeft vertrouwd.

IV

Maar niet alleen ten hemel schreit de Gekruisigde, Hij is ook betrokken op de mensen om Hem heen. Hij heeft medelijden met de mensen die Hem kruisigen en vernederen: 'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen'. En voor één van zijn medegekruisigden heeft Hij een opbeurend en troostrijk woord: 'Voorwaar ik zeg je: vandaag nog zul je met mij in het paradijs zijn'. In het diepst van zijn lijden blijft Jezus betrokken, leeft Hij mee met zijn medemensen, met de geweldenaars die Hem pijn doen, met een veroordeelde gekruisigde die om vergeving vraagt. Dan moet je hart wel echt groot zijn, dat je nòg aan anderen denkt, als je zelf op de diepste bodem bent aanbeland.

V

Het doet me ook denken aan mensen die heel erg ziek zijn, pijn lijden, stervend zijn, en die dan een troostrijk of bemoedigend woord spreken aan hun naasten, hun geliefden, als was het een zegen voor de toekomst. Des te moeilijker en verdrietiger is het als je geen afscheid kon nemen, als het zo plotseling ging, of niet kunt nemen als jouw geliefde niet meer bij bewustzijn is.

VI

Jezus is bij zijn volle bewustzijn als Hij zelfs vanaf het kruis nog zorgzaam is. In het bijzonder voor zijn moeder en voor de leerling van wie Hij zielsveel hield, zijn hartsvriend. Het is dan ook in het Johannesevangelie, toegeschreven aan die dierbare vriend, Johannes, dat Jezus hen toespreekt: zijn moeder en zijn vriend.

'Vrouw, zie je zoon. Zoon, zie je moeder', Johannes 19: 26 en 27.

De vrouw, de moeder van Jezus, ze wordt niet met haar naam Maria genoemd, maar ze is het. Temidden van andere Maria's is zij de moeder, die Hem gedragen heeft, die Hem

gebaard heeft, die Hem gevoed heeft, die Hem los moest laten al jong. Zij was het die van de engel had gehoord dat deze eerstgeborene de Gezalfde, de Messias, de Christus zou zijn, en die van Simeon in de tempel de profetische boodschap meekreeg dat zij als moeder veel zou lijden om Hem, haar zoon.

VII

En dat doet ze: ze is Hem gevolgd, ze heeft gezien wat Hij deed, hoe Hij wonderen tot stand bracht in vele mensenlevens, hoe Hij liefdevolle woorden sprak over de ultieme Liefde van de Vader, hoe Hij mensen aanzag en aansprak van zo dichtbij. Zij heeft het allemaal gezien, en ongetwijfeld was zij trots op Hem, maar ongetwijfeld deed het ook pijn dat Hij zo op anderen betrokken was, dat Hij niet dacht aan zichzelf, dat er voor Hem geen toekomst met een geliefde of gezin was weggelegd. En wat zal haar moederhart pijn gehad hebben om de weerstand die toenam, de agressie tegen haar kind, de aanklachten, het gekonkel, het oneerlijke proces, de martelingen die Hij onderging. En nu, nu hangt hij aan het kruis om te sterven als een misdadiger. Wat zal er allemaal door haar heengegaan zijn? En hoe moet het met haar verder als haar Zoon gestorven is? Wat zullen de gevolgen zijn voor haar dagelijkse leven voortaan? Al die vragen die ook door je heen gaan als je een geliefde gaat verliezen. Maar het moederhart, bloedt dat niet het meest als het om je eigen kind gaat?

IIX

Jezus doorziet de pijn en de vragen van zijn moeder, Hij heeft er oog voor en Hij heeft er hart voor. Als zorgzame zoon verbindt Hij zijn moeder aan zijn dierbare vriend, dat zij als waren zij elkaars naasten samen verder zullen en mogen gaan. En nee, niemand kan je kind vervangen, en niemand kan je dierbaarste vriend vervangen, maar zij kunnen wel elkaar verzorgen in een maatschappij zonder voorzieningen. Ja, de voorzieningen van de Thora, om wees en weduw en ontheemde te doen wonen op je erf. Maar er is een ideaal en een werkelijkheid en de werkelijkheid is vaak verre van ideaal.

IX

Maar wat Jezus doet gaat dieper dan zijn moeder en dierbare vriend een praktische voorziening aan te bieden. Wat Hij doet is verbinden, is een nieuw verband creëren, een nieuwe gemeenschap stichten. Het is of de armen van het gaffelkruis, zijn eigen armen zijn moeder en zijn dierbare vriend verbinden en samenbrengen. Het schilderij dat op de voorkant van uw boekje staat laat dat ook zien. Jezus in het midden omarmt zijn moeder en zijn vriend en vormt hen tot een nieuwe gemeenschap. Dit geeft een nog diepere geestelijke betekenis aan dat moment dat Hij zegt: 'Vrouw zie uw zoon, zoon zie uw moeder'. Niet in biologische zin, niet in genetische zin, maar in de geest aan elkaar verbonden. Nieuwe relaties worden tot stand gebracht vanaf het kruis. Rond het kruis ontstaat nieuwe verwantschap in verbondenheid, voorbij familiebanden. Door Hem, de Gekruisigde, worden wij broers en zussen van elkaar, broeders en zusters in de Heer, zoals het zo plechtstatig heet. Maar o zo waar, verbonden als waren we familie, als waren we kinderen van één Vader, met Hem, Jezus als Verbinder.

Het lijden en sterven van Jezus onze Heer en Broeder, mag ons nader brengen tot elkaar en daarin tot God.

Amen